

İVAZ EFENDİ CAMİİ

310

ra Bizans tahtına çıkan ilk yabancı kökenli imparatoriçe oldu. Onun sakat haliyle tahtı ele geçirme cüretini göstermesinden dolayı, sakat bırakarak tahttan uzaklaştırma yöntemi Bizans tarihinde bir daha uygulanmamıştır. II. İustinianos'un sakatlığını gizlemek için altından bir burun yaptırıldığı rivayet edilir.

İkinci iktidarı sırasında daha da acımasız biçimde davranan İustinianos, Bulgar Kralı Tervel'i kayser unvanı ile onurlandırırken, Leontios ile onu taçlandıran Patrik Kallinikos'u ve diğer muhaliflerini topluca idam ettirdi. Bu arada ilk imparatorluğu sırasında kendisine boyun eğmeyen Ravenna'dan (İtalya'da) birçok kişiyi Konstantinopolis'e getirterek kılıçtan geçirtti. Fakat 710'da Papa I. Constantinus başkentte geldiğinde iyi karşılandı ve kriz aşıldı.

İustinianos'un uyguladığı politikaların yarattığı iç karışıklıklar, Arapların işine yaradı ve Arap birlikleri 709-711 arasında Kapadokya ile Kilikya'da (Çukurova) bazı yerleri zapt ettiler. Hattâ küçük bir Arap birliği Hrisopolis (Üsküdar) önlerine kadar gelmeyi başardı.

711'de sürgün yeri olan Herones'e (Kırım'da) karşı başlattığı bir sefer İustinianos'un yaşamına mal oldu. İsyan başlatan Herones halkına Hazarlar da yardım edince, Ermeni asıllı Bardanes imparator ilan edildi. II. İustinianos askerlerinden biri tarafından öldürüldükten sonra başı teşhir için Ravenna ve Roma'ya gönderildi. Küçük oğlu Veliht Tiberios da öldürüldüğünden, Herakleios Hanedanı sona erdi.

BİBL. C. Head, *Justinian II of Byzantium*, Madison, 1972; F. Görres, "Justinian II und das römische Papsttum", *Byzantinische Zeitschrift*, S. 17 (1908), s. 432-454; I. Dujcev, "Le triomphe de l'empereur Justinien II en 705", *Festschrift Stratos*, c. I, s. 83-91; Ostrogorsky, *Bizans*, 120-136.

AYŞE HÜR

İVAZ EFENDİ CAMİİ

Ayvansaray semtinde, Eğrikapı'da Bizans surlarının iç tarafında, Anemas Zindanı üzerinde, Anemas Kulesi ile Angelos kulelerinin arkasında yer almaktadır. Alaiyeli (Alanya) Kazasker İvaz Efendi (ö. 1586) tarafından yaptırılan ve yapım kitabesi bulunmayan caminin cephelerinde görülen üslup özellikleri ve gelişmiş altugen şeması göz önüne alınarak İvaz Efendi'nin ölümünden az önce yapıldığı düşünülebilir. Cami, Mimar Sinan'ın tezkerelerinde kayıtlı olmamakla birlikte Mimar Sinan çağı sonlarında, onun ekolüne ait bir yapı olarak kabul edilebilir.

Çeşitli tarihi kaynaklarda İvaz Efendi Camii'nin mektep, medrese, çeşme vb ile birlikte bir külliye olarak inşa edilmiş olduğu belirtilse de, bugün caminin dışında başka bir yapı mevcut değildir. Cami ile birlikte yapıldığı belirtilen kitabesiz meydan çeşmesi, avlu duvarı dışında, caminin önündeki küçük meydana yer almaktadır.

İvaz Efendi Camii, 15,60x14,50 m boyutlarında, kareye yakın dikdörtgen planlı bir yapıdır. Mihrap kısmı, kible yönünde, dikdörtgen bir çıkıntı yapmaktadır. Ca-

İvaz Efendi Camii

Doğan Kuban, 1988

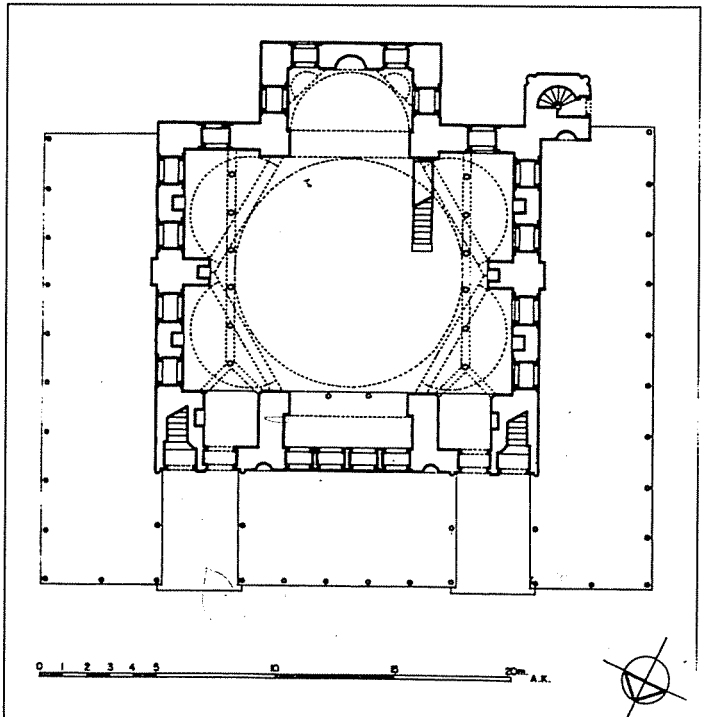
mi, altı payeye dayanan 9,80 m çapında ve 16,60 m yüksekliğinde büyük bir merkezi kubbe ve bu kubbeyi üç yönden destekleyen beş yanm kubbe ile örtülüdür.

Yarım kubbelerin ikisi, caminin sağında, diğer ikisi solunda bulunmakta, beşinci yarım kubbe mihrap çıkıntısının üzerine örtmektedir. Mihrap yarım kubbesi dışındaki diğer dört yarım kubbeye yuvarlak kemerli ikişer pencere açılmıştır.

Merkezi kubbeyi taşıyan altı paye, yanısı duvarlara gömülü pilastrlar şeklindedir. Payelerin ikisi mihrap çıkıntısının köşelerinde, ikisi doğu ve batıdaki yan duvarların ortasında, diğer ikisi de kuzey, ya-

ni giriş duvarı üzerinde aynı şekilde yer almaktadır. Kuzeydeki payelerin arası üç kat halinde maksure olarak değerlendirilmiştir. Yan duvarlar boyunca uzanan ahşap kadınlar mahfili kuzeyde, giriş cephesi üzerindeki maksurenin ikinci katıyla birleşerek, "U" şeklinde cami sahnını çevrelemektedir.

İvaz Efendi Camii plan düzeni ile altı payeli camiler grubuna girmektedir. Merkezi kubbeyi oturtmak amacıyla, altı paye üzerine, altı kemer inşa edilmiş, kemerlerden merkezi kubbenin kasnağına geçiş pandantiflerle sağlanmıştır. Kubbe kasnağında on iki tane yuvarlak kemerli pence-

İvaz Efendi Camii'nin planı.
Kuran,
Mimar Sinan